

Nr 31

Utlåtande i anledning av motioner om ersättningen från den allmänna försäkringen för resekostnader i samband med sjukvård.

Andra lagutskottet har behandlat sju till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 141 av herr *Tistad m. fl.* samt II: 179 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*,

2) de likalydande motionerna I: 278 av fru *Ohlsson, Lilly, m. fl.* samt II: 347 av herr *Jönsson* i Arlövs *m. fl.*,

3) de likalydande motionerna I: 688 av fru *Olsson, Elvy, m. fl.* samt II: 876 av herrarna *Larsson* i Borrbys och *Josefson* i Arrie,

4) motion I: 403 av herr *Blomquist.*

I motionerna I: 141 och II: 179 har hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn av bestämmelserna om ersättning för resor i samband med sjukvård i lagen om allmän försäkring och sjukreseförordningen».

I motionerna I: 278 och II: 347 har hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att 1961 års sjukförsäkringsutredning får i uppdrag att utreda frågan om ersättning från den allmänna försäkringen för kostnader för resa till sjukgymnastisk behandling».

I motionerna I: 688 och II: 876 har hemställts »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att frågan om fria resor vid sjukgymnastisk behandling blir föremål för övervägande i enlighet med vad i motionen anförts».

I motionen I: 403 har hemställts »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte överlämna förevarande motion till 1961 års sjukförsäkringsutredning för beaktande».

Beträffande de skäl motionärerna anförts till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 141, I: 278, I: 688 och I: 403.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 2 kap. 5 § lagen om allmän försäkring äger försäkrad, som åtnjuter läkarvård eller sjukhusvård, rätt även till ersättning för resor i samband med vården. Detsamma gäller försäkrad, som vid sjukdom erhållit tandläkarvård vid centralpoliklinik, tandläkarhögskola och allmänt sjukhus.

Däremot utgår icke ersättning vid mödratandvård. Reseersättning utgår ej, där med hänsyn till resans längd samt den sjukets tillstånd skäligen kunnat fordras att han gått eller färdats på annat sätt som icke krävt särskild kostnad.

De närmare bestämmelserna rörande reseersättningar meddelas i *förordningen den 25 maj 1962 (nr 385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen)* samt i *kungörelsen samma dag (nr 386) med tillämpningsföreskrifter till sjukreseförordningen*. Nu angivna författningsbestämmelser kompletteras av föreskrifter, som utfärdats av *riksförsäkringsverket*. För rätt till reseersättning fordras att resan gjorts i samband med sådan vård, som är ersättningsbar enligt lagen. Försäkrads resa för läkarbesök i syfte att få friskintyg ersättes inte och inte heller resa för vård på sjukvårdsinrättning, som ej är sjukhus i lagens mening. Den omständigheten att eljest ersättningsbar vård lämnas kostnadsfritt utesluter emellertid inte från rätten till ersättning.

Reseersättning utgår inte vid konvalescentvård eller vid sjukgymnastisk och viss annan behandling, som avses i en särskild *kungörelse den 25 maj 1962 (nr 387) angående ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller behandling i anledning av sjukdom*.

Huvudbestämmelserna om kostnadsersättning för resor till och från läkare finns i 2 § sjukreseförordningen. Reseersättning tillkommer den som åtnjutit *läkarvård* vid sjukdom, som enligt läkares utsago kräver sådan vård. Ersättning utgår endast i den mån resekostnaden överstiger ett karensbelopp av i regel fyra kronor. Vid ersättningens bestämmande räknas fram- och återresa som en resa. Rätten till ersättning är maximerad på så sätt att högre belopp icke får utges än som skulle ha utgått vid besök hos den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt den försäkrade vistas. Undantag gäller dock så till vida, att ersättning i vissa fall får utgivas med belopp, som skulle ha utgått, om läkarvården söktes vid närmaste allmänna sjukhus, där vården kunnat meddelas. Denna högre ersättning utgår dock endast under vissa förutsättningar, nämligen då den försäkrade erhållit hänvisning av läkare till sjukvårdsinrättning, då den försäkrade på grund av olycksfall sökt läkarvård vid allmänt sjukhus och trängande behov av sådan vård förelegat samt då den försäkrade varit i trängande behov av läkarvård men vederbörande provinsialläkare eller stadsläkare icke kunnat anträffas. Nu återgivna undantagsregler gäller icke i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. I dessa städer är karensbeloppet fem kronor.

Bestämmelser om ersättning för resor till och från sjukvårdsinrättning i anledning av åtnjuten *sjukhusvård* återfinns i 4 § sjukreseförordningen. Ersättningen är i dessa fall i princip begränsad till belopp, som skulle ha utgått om vården åtnjutits vid närmaste allmänna sjukhus, där erforderlig vård kunnat beredas. Intagningsresa och återresa betraktas som två skilda

resor. Inom förenämnda ram ersätts intagningsresa med reseutgiftens hela belopp och återresa i den mån reseutgiften överstiger ett karensbelopp om fyra kronor. Kostnad för återresa får inte beräknas högre än för resa till den försäkrades bostad. Om behovet av sjukhusvård uppkommit medan den försäkrade vistats utom det län, där han är bosatt, och han i anledning därav intagits å sjukvårdsinrättning, som är belägen utom nämnda län, får kostnaden för återresan, fränsett visst undantagsfall, ej beräknas högre än för resa till den plats, varifrån resan till sjukvårdsinrättningen företagits.

Enligt förenämnda *tillämpningskungörelse* skall vid bestämmande av ersättning för utgifter i anledning av resor, som avses i 4 § sjukreseförordningen, vissa sjukvårdsinrättningar, som ej är allmänna sjukhus, vara likställda med sådana sjukhus. Sjukvårdsinrättning, varå vård beretts den försäkrade genom riksförsäkringsverkets försorg, är i enlighet härmed likställd med allmänt sjukhus.

Vad angår kostnaden för resor mellan olika sjukhus finns uttrycklig bestämmelse endast i 6 § *tillämpningskungörelsen*. Här stadgas att om försäkrad intagits för vård å sjukstuga med enbart deltidsanställd läkare och därifrån flyttats till större allmänt sjukhus inom samma sjukvårdsområde, skall ersättning utgå för hans utgifter i anledning av såväl resa till sjukstugan som resa till det större sjukhuset. Den vårdskyldighet, som åvilar huvudmännen enligt *sjukvårdslagen* (§ 3), torde emellertid få anses medföra ansvar för kostnader för överflyttningsresor mellan sjukvårdsanstalter med undantag för sådana resor, som företagits uteslutande på patientens begäran eller för vilka ersättning utgår av sjukförsäkringen (se t. ex. andra lagutskottets utlåtande 1959: 7).

Med stöd av 9 § *tillämpningskungörelsen* kan såväl vid läkarvård som vid sjukhusvård ersättning utgå för följeslagares resekostnad, om den sjukes ålder eller tillstånd påkallar att någon följer honom på resan.

1961 års sjukförsäkringsutredning

Utredningen skall enligt direktiven behandla främst spörsmål inom sjukvårdsersättningens område. Den har till uppgift att söka nå fram till ytterligare förbättringar i den enskildes skydd i den utsträckning så befinnes möjligt. Bland de frågor som utredningen bör upptaga framhålls spörsmålet om ersättning från sjukförsäkringen för annan sjukvård än läkarvård och sjukhusvård. Härmed avses s. k. merprestationer, d. v. s. sjukgymnastik och viss annan behandling samt konvalescentvård. Utredningen skall även pröva i vilken utsträckning reseersättning bör utgå i samband med sådana åtgärder.

I direktiven anförs vidare bl. a. att det bör stå utredningen fritt att utöver särskilt angivna frågor upptaga sådana spörsmål som aktualiseras

under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen.

Tidigare motioner i ämnet

Under senare år har i anledning av väckta motioner frågan om sjukreseförmånerna varit föremål för riksdagens bedömning. Av vad i det hänseendet förekommit må återgivas följande.

Vid 1962 års riksdag väcktes en motion syftande till en uppmjukning av hänvisningskravet i de fall en distriktsbarnmorska remitterar en patient till specialist. En sådan remiss borde enligt motionen grunda rätt till reseersättning på samma sätt som remiss av läkare. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 ställde sig andra lagutskottet tveksamt till behovet av en lagändring. Utskottet hänvisade emellertid till att sjukförsäkringsutredningen enligt sina direktiv bl. a. skulle syssla med frågor som rör ersättning från sjukkassa för resekostnader. Utskottet ville därför ej motsätta sig att det av motionärerna behandlade problemet gjordes till föremål för utredning i samband därmed och hemställde att riksdagen skulle till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna vad utskottet anfört.

I motion till samma riksdag, II: 215, yrkades, att reseersättning skulle utgå vid utbyte eller inprovning av ortopediskt hjälpmedel även i fall då läkare icke medverkat därvid. Andra lagutskottet (utlåtande nr 20 år 1962) fann lämpligt, att det av motionärerna aktualiserade spörsmålet gjordes till föremål för prövning av sjukförsäkringsutredningen. Riksdagens skrivelse har av Kungl. Maj:t överlämnats till utredningen.

Påföljande år, 1963, väcktes motioner med samma syfte. Riksdagen fann något ytterligare initiativ i frågan icke erforderligt (andra lagutskottets utlåtande nr 50 år 1963).

Såväl 1962 som 1963 och 1964 hade riksdagen att taga ställning till frågan om ersättning för resekostnader i samband med mödratandvård (andra lagutskottets utlåtanden nr 27 år 1962, 22 år 1963 och 14 år 1964). Riksdagen fann, att resultatet av sjukförsäkringsutredningens arbete borde avvaktas innan man tog ställning till det i motionerna behandlade problemet.

Vid 1964 års riksdag väcktes motion syftande till att reseersättning skulle utgå i samband med behandling av hörselskada även om behandlingen utfördes av annan än läkare. Även i detta fall fann riksdagen inte lämpligt att ta ställning till motionsyrkandena innan sjukförsäkringsutredningens arbete föreligger (andra lagutskottets utlåtande nr 13 år 1964).

Vid 1965 års riksdag väcktes motioner avseende uppmjukning av det principiella kravet enligt sjukresebestämmelserna att hänvisning av läkare skall föreligga för att ersättning för resa vid besök hos läkare vid allmänt sjukhus skall utgå. Andra lagutskottet hemställde i sitt utlåtande nr 14 år 1965, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t att motionerna

skulle överlämnas till 1961 års sjukförsäkringsutredning. Riksdagen biföll utskottsutlåtandet.

Vid *samma riksdag* väcktes motioner vari yrkades, att reseersättning skulle utgå till patient, som hänvisats av läkare till konvalescentvård eller till sjukgymnastik eller annan därmed jämställd behandling, även om behandlingen icke utfördes av läkare. *Riksdagen* anslöt sig till *andra lagutskottets utlåtande (nr 13)* vari anfördes, att de i motionerna framförda synpunkterna var beaktansvärda men att resultatet av sjukförsäkringsutredningens arbete borde avvaktas.

I motioner vid *1966 års riksdag* begärdes översyn av gällande sjukresebestämmelser syftande till att i princip alla resekostnader i samband med sjukdom skall ersättas genom sjukförsäkringen. I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 42* fann *andra lagutskottet* att det med hänsyn till det inom sjukförsäkringsutredningen pågående arbetet inte var påkallat med något riksdagens initiativ i anledning av det föreliggande motionsyrkandet.

Jämväl vid *1967 års riksdag* väcktes motioner rörande ersättning från den allmänna försäkringen för resekostnad vid sjukdom. I *utlåtande nr 24*, som godkändes av riksdagen, fann *andra lagutskottet* det befogat att överlämna motionerna till sjukförsäkringsutredningen.

De aktuella motionerna

Motionerna I: 141 och II: 179

Motionärerna anför att gällande bestämmelser om ersättning för resekostnad i samband med sjukvård är mycket snävt utformade och att de inte ger möjlighet till ersättning i en rad situationer. Som exempel härpå anför motionärerna följande.

Resor för erhållande av sjukgymnastik och kortvågsbehandling samt utprovning av proteser och ortopediska hjälpmedel ersättes inte. Inte heller kan ersättning utgå för resor till hörsel- och talträning för barn. Sådana resor är ofta kostnadskrävande på grund av att barnen, som inte ensamma kan använda allmänna kommunikationsmedel, antingen måste resa taxibil eller åtföljas av någon vuxen.

Om en person vid akut sjukdomsfall skickas från det sjukhus, där han först sökt vård, till ett annat sjukhus och det befinnes, att han ej behöver intagas där, utgår ingen ersättning för resan eller transporten mellan sjukhusen.

Vidare kritiserar motionärerna de regler som är avsedda att begränsa ersättningsrätten och anför att reglerna kan leda till att ersättningarna blir otillräckliga. Härvidlag andrages följande exempel.

Resor till och från konvalescenthem ersättes endast då vården beredes genom riksförsäkringsverkets försorg och endast med vad som motsvarar kostnaden för resa till och från närmaste allmänna sjukhus. En grupp som i särskilt hög grad har kostnader för sådana resor är de ms-sjuka.

En patient som remitteras från hemortssjukhus till regionsjukhus och utskrivs direkt därifrån erhåller ersättning för hemresan endast med vad som skulle ha utgått om han i stället utskrivits från hemortssjukhuset.

Om en konsultläkare vid ett allmänt sjukhus tar emot patienter, som han behandlat på sjukhuset och som därefter utskrivits, till efterbehandling på sin privatmottagning, utgår reseersättning endast med vad som skulle ha utgått om behandlingen meddelats av närmaste tjänsteläkare.

En person som efter vård på allmänt sjukhus beredes plats på enskilt sjukhem eller på ålderdomshem erhåller ersättning för resan till sjukhemmet eller ålderdomshemmet med högst det belopp som skulle ha utgått vid återresa till bostaden.

Sammanfattningsvis anför motionärerna, att reglerna om ersättning för resor för erhållande av sjukvård bör revideras, så att ersättningen i högre grad än nu är fallet ansluter sig till de verkliga kostnader som de försäkrade haft att vidkännas.

Motionerna I: 278 och II: 347, I: 688 och II: 876 samt I: 403 tar samtliga upp frågan om ersättning från den allmänna försäkringen för kostnad för försäkrads resa vid sjukgymnastisk behandling. I de tre sistnämnda motionerna föreslås att resekostnadsersättning i dessa fall bör utgå på samma sätt som vid läkarbesök.

I *motionen I: 403* framhålles dessutom, att det bl. a. på grund av de långa väntetiderna vid sjukhus förekommer att sjukhusläkare hänvisar patient till privatpraktiserande specialist men att försäkringskassan i sådana fall inte kan utge ersättning för resa till den privatpraktiserande läkaren. Motionären hävdar att ersättning bör utgå från den allmänna försäkringen även i dessa fall. Enligt motionärens mening är bestämmelserna rörande rätten till reseersättning i lagen om allmän försäkring och därtill anslutande författningar inte tillfredsställande vare sig till omfattning eller utformning. Bestämmelserna bör därför enligt motionärens uppfattning bli föremål för översyn.

Utskottet

Den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring och som åtnjuter läkarvård eller sjukhusvård äger även rätt till ersättning från försäkringskassa för utgifter i anledning av resor till och från läkare eller sjukvårdsinrättning. I allmänhet får den försäkrade själv svara för ett karensbelopp om fyra kronor. Beträffande den öppna vården gäller, att ersättningen principiellt är begränsad till att gälla resa till tjänsteläkare i distriktet. I fråga om sluten vård begränsas ersättningen i allmänhet till vad som skulle ha utgått om vården sökts vid närmaste allmänna sjukhus, där erforderlig vård kunnat beredas. — Enligt särskilda bestämmelser har försäkrad rätt till ersättning från försäkringskassa för bl. a. konvalescentvård samt sjukgymnastik och annan därmed jämställd behandling. Resor i samband med sådan vård eller behandling ersätts inte genom sjukförsäkringen.

I *motionerna I: 141 och II: 179 samt I: 403* begäres en översyn av sjuk-

resebestämmelserna syftande främst till förbättrad kompensation för de resekostnader de försäkrade kan få vidkännas i samband med att de erhåller sjukvård.

Motionsparen I: 278 och II: 347 samt I: 688 och II: 876 tar upp frågan om ersättning från den allmänna försäkringen för kostnad för försäkrads resa vid sjukgymnastisk behandling. I det förstnämnda motionsparet hemställs att 1961 års sjukförsäkringsutredning får i uppdrag att utreda spörsmålet. I det andra motionsparet föreslås att ersättning för resekostnad vid sjukgymnastisk behandling skall utgå på samma sätt som vid läkarbesök.

Den år 1961 tillsatta sjukförsäkringsutredningen skall enligt direktiven behandla främst spörsmål inom sjukvårdsersättningens område. I utredningsdirektiven har särskilt anmärkts, att utredningen skall pröva i vilken utsträckning reseersättning bör utgå i samband med sjukgymnastisk behandling och andra s. k. merprestationer. Utredningen är vidare enligt direktiven oförhindrad att utöver särskilt angivna frågor ta upp sådana spörsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen. Till utredningen har vid flera tillfällen överlämnats motioner avseende gällande bestämmelser om reseersättning. Ett stort antal framställningar i samma ämne har därjämte tillställts utredningen av myndigheter och organisationer.

De i motionerna upptagna frågorna kommer således att aktualiseras under det pågående utredningsarbetet. Med hänsyn härtill är det inte påkallat med något riksdagens initiativ i anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, nämligen

- 1) motionerna I: 141 och II: 179
- 2) motionerna I: 278 och II: 347
- 3) motionerna I: 688 och II: 876 samt
- 4) motionen I: 403

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 april 1968

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s), fru Carlqvist (s), herr Lars Larsson (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Edström (fp), Wanhainen (s)*, Blomquist (h) och fru Nilsson (cp);

från andra kammaren: herr Gustavsson i Alvesta (cp), fröken Wetterström (h), herrar Bengtsson i Varberg (s)*, Johansson i Södertälje (s), Wiklund i Stockholm (fp), Fredriksson (s)*, fru Svensson (s) och herr Jönsson i Ingemarsgården (fp)*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.